

Asia: OM 16/41/2016

Pikaluottosääntelyn kehittämisvaihtoehdot

Korkokatto

Korkokatto on syytä laajentaa koskemaan myös suurempia luottoja:

Samaa mieltä

Korkokatto on syytä asettaa suuremmissa luotoissa nykyistä korkokattotasoa alemmalle tasolle:

Samaa mieltä

Muut huomionne korkokaton laajentamista koskevasta ehdotuksesta ja sen vaikutuksista:

Korkokattoa koskevan sääntelyn uudistamisessa olisi syytä huomioida se seikka, että jo nykyisellään 2.000 euron raja on muodostunut jossain määrin keinotekoiseksi. Nykyiset kulutusluotot ovat luonteeltaan 2.000 euron limiittituotteita, joissa kuluttajalla on oikeus nostaa luottoa haluamansa määrä sanotun limiitin puitteissa. Samaa luottotuotetta siis tarjotaan, vaikka kuluttajan lainantarve olisi pienempi.

Vakiintuneen hovioikeuskäytännön mukaan korkokattosäännöksen soveltamista arvioidaan sen perusteella, mikä on kuluttajan käytettävissä olevan luottolimiitin yläraja, vaikka todellisuudessa nostetun luoton määrä olisi alhaisempi. Näin ollen nykyinen korkokattosäännös ei ole sovellettavissa näihin limiittiluottoihin, vaikka kuluttajan käytössä oleva tai nostama luottosumma sitä puoltaisi.

Korkokaton säätäminen on nähtävä olennaisimmaksi syyksi kuvatun tyyppisen luottolimiitti - tuotteen kehittämiseen tai ainakin sen dominoivaan asemaan markkinoilla. Tuote mahdollistaa korkokattosäännöksen tehokkaan kiertämisen myös pienempien luottojen kohdalla. Edelleen luottolimiitti saattaa johtaa helposti myös velkaongelmien syntymiseen. Kun kuluttajan käytössä on alkuperäistä luotontarvetta suurempi limiitti, se johtaa helposti harkitsemattomaan lisälainan nostamiseen.

Muuna kuin korkona perittäviä luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentaminen

Mitä mieltä olette luottokustannuksia koskevan sääntelyn tiukentamisesta yleisesti? Jos sääntelyä päädytään tiukentamaan, mitä sääntelymallia pitäisitte tarkoituksenmukaisimpana? Pyydämme teitä ottamaan mahdollisuuksien mukaan kantaa myös sääntelyn vaikutuksiin.

Muina kuin korkona perittävien luottokustannusten rajoittaminen euro- tai prosenttiperusteisesti määräytyvillä rajoilla johtaa kasuistiseen ja monimutkaiseen sääntelyyn. Sen sijaan tulisi pyrkiä yksinkertaisempaan menettelyyn.

Nykyinen todellinen vuosikorko kuvaa varsin hyvin luotosta johtuvia kokonaiskustannuksia suhteutettuna pääomaan. Todellisen vuosikoron laskeminen perustuu asetukseen, jota on juuri uudistettu (2016/1123). Asetuksessa on annettu olettamia siitä, miten todellinen vuosikorko on laskettava silloin, kun kysymys on mm. edellä kuvatusta limiittituotteesta, jossa kuluttaja voi nostaa luottoa haluamissaan erissä ja määrätä itse nostojen suuruuden. Asetuksen laskentaolettamien valossa ei myöskään synny arviomuistiossa kuvattua tilannetta, jossa vuosimaksullista luottokorttia ei käytettäisi, vaan tällöin todellista vuosikorkoa laskettaessa luotto oletetaan nostetuksi tietyn suuruisena. Laskentaolettamat huomioivat myös erilaisten nostokulujen vaikutuksen.

Todelliseen vuosikorkoon liittyvä ongelma on kuitenkin se, että laskenta tietyissä tilanteissa muodostuu varsin monimutkaiseksi. Käytännössä on ollut havaittavissa, että luotonantajatkaan eivät ole osanneet laskea todellista vuosikorkoa asetuksen edellyttämällä tavalla. Tämä on todettavissa mm. luottoehtoihin sisältyvistä laskentaesimerkeistä. Myös tuomioistuimella on tosinaan ollut vaikeuksia tarkastaa, onko todellinen vuosikoron laskettu asetuksen edellyttämällä tavalla, eikä siihen aina ole pystytty.

Kun todellista vuosikorkoa on pidettävä luottokustannuksia hyvin kuvaavana mittarina, olisi tarkoituksenmukaista selvittää, voidaanko laskentatapaa yksinkertaistaa tai luoda muita apuvälineitä tai työkaluja asetuksen mukaisen laskennan suorittamiseksi esimerkiksi tietotekniikkaa hyödyntäen.

Korkokattosäännöksen rikkominen

Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

Mitättömyys on Euroopan Unionin tuomioistuimen ratkaisukäytännössä vakiintunut ns. sopimusehtodirektiivin (EY direktiivi 93/13/ETY) mukaiseksi seuraamukseksi sopimusehdon kohtuuttomuudesta. Sopimusehtodirektiivi on implementoitu kansalliseen oikeuteen mm. kuluttajasuojalain 4 luvun säännöksissä. KSL 4 luvun 1 §:n mukaan kuluttajasopimuksen kohtuutonta ehtoa voidaan sovitella tai jättää ehto kokonaan huomioon ottamatta. Näin ollen lainsäädäntöön sisältyy jo tällä hetkellä säännökset, joiden perusteella kohtuuttomia luottokustannuksia koskevat vaatimukset voidaan kokonaan hylätä. Mikäli lainkohtaa tulkitaan EUT:n sopimusehtodirektiivin osalta linjaaman oikeuskäytännön mukaisesti, tulisi kohtuuttomat ehdot nimenomaan jättää mitättöminä huomiotta (esim. KKO 2015:60, perustelujen kohta 55). Ongelmalliseksi

kuluttajasuojalain 4 luvun säännösten soveltamisen tekee kuitenkin se, että tuomioistuin ei voi niitä soveltaa viran puolesta, vaan kuluttajan tulee vedota sopimuksen kohtuuttomuuteen.

Kun voimassa olevassa lainsäädännössä on jo olemassa säännökset, joiden nojalla on mahdollista päätyä lopputulokseen, jossa kuluttajalla ei korkokaton rikkomistilanteessa ole velvollisuutta maksaa luottokustannuksia, ei erillistä sääntelyä tältä osin voi pitää tarpeellisena. Sen sijaan olisi tarkoituksenmukaista laajentaa KSL 4 luvun soveltamisalaa siten, että sen mukainen kohtuusharkinta olisi tehtävissä, vaikka kuluttaja asemassa oleva vastaaja ei vetoaisi kohtuuttomuuteen.

Vertaislainasaatavien viivästysseuraamukset ja perintäkulut

Kantanne asiaan:

Kannatan ehdotusta.

Muita mahdollisia huomioita ehdotuksesta / vertaislainoja koskevasta sääntelystä yleisesti:

Vertaislainojen rinnastaminen kuluttajaluottoihin on perusteltua, koska on ilmeistä, että vertaislainajärjestelyillä on pyritty kiertämään kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä.

Kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet kuluttajaluottoja koskevissa asioissa

Kantanne asiaan:

En ota kantaa.

Muut huomionne asiasta:

Seuraamusmaksu ja kuluttaja-asiamiehen toimivaltuudet olisi tarkoituksenmukaista järjestää vastaavalla tavalla kuin ne tullaan toteuttamaan EU tasolla kuluttajansuojaa koskevasta yhteistyöstä annetun asetuksen no. 2006/2004 uudistamisen yhteydessä. Vertailun vuoksi voidaan viitata esimerkiksi kilpailuoikeuteen, jossa tehokas harmonisointi EU oikeuden ja kansallisen oikeuden kesken on toiminut hyvin.

Kuluttajia koskevien summaaristen asioiden käsittely tuomioistuimessa

Mahdolliset huomionne asiasta? Erityisesti pyydämme ottamaan kantaa asiaan siltä osin kuin EU:n jäsenvaltioilla on siinä kansallista liikkumavaraa.

Kuten arviomuistiossa on selostettu, tällä hetkellä tuomioistuimella viran puolesta oleva tutkimisvelvollisuus kulutusluottoja koskevissa asioissa perustuu korkeimman oikeuden ratkaisuihin KKO 2015:60 ja KKO 2016:73. Ensin mainitun ennakkopäätöksen mukaisesti tuomioistuimen tulee ensin tutkia, ovat keskeiset luottoehdot selkeät ja ymmärrettävät. Mikäli näin ei ole, vasta sen jälkeen voidaan arvioida ehtojen kohtuullisuutta. Menettely perustuu edellä mainitun sopimusehtodirektiivin tulkintaan ja soveltamiseen.

Tuomioistuimen näkökulmasta menettely on työläs. Tällaisten juttujen suurehkosta lukumäärästä johtuen se on johtanut myös summaaristen asioiden käsittelyn ajoittaiseen ruuhkautumiseen.

Olennaisena seikkana kulutusluottojen osalta voidaan pitää korkoa ja luottokustannuksia koskevien ehtojen kohtuullisuuden tutkimista. Luottokustannusten kohtuullisuus ilmenee todellisen vuosikoron kautta, joka kuluttajansuojalain 7 luvun säännösten mukaan tulee ilmoittaa luottoa markkinoitaessa sekä luottosopimuksessa.

Arvioitaessa tietoja, jotka tuomioistuimella tulee summaarisen asian yhteydessä toimittaa, voidaan riittävänä pitää luoton koron ja todellisen vuosikoron ilmoittamista. Koko luottosopimuksen viran puolesta tapahtuva tutkiminen on tuomioistuimen käytössä olevien resurssien näkökulmasta ongelmallista. Sen sijaan luottokustannuksia koskeva kohtuusharkinta on pitkälti suoritettavissa korkoa ja todellista vuosikorkoa koskevien tietojen perusteella.

Merkillepantavaa myös on, että sopimusehtodirektiivi on niin sanottu minimidirektiivi ja kuluttajansuojalaissa ei ole pantu täytäntöön kaikkia direktiivin soveltamisrajoja. Direktiivin 4 artiklan 2 kohdan mukaan sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskeva hinnan tai korvauksen riittävyttä, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi. Tästä direktiivin rajauksesta johtuu edellä selostettu tarve sopimusehtojen selkeyden tutkimiseen ennen kuin kohtuuttomuusarviointi voidaan tehdä. Kyseistä direktiivin rajausta ei kuitenkaan ole pantu täytäntöön kuluttajansuojalain 4 luvun sääntelyssä, vaan kuluttajansuojalain 4 luvun 1 §:n nojalla on mahdollista arvioida mm. koron ja luottokustannusten kohtuullisuutta riippumatta siitä, onko ehdot laadittu selkeällä tavalla.

Yhtenä ratkaisuna tutkimisvelvollisuuden sisältöä ja laajuutta arvioitaessa olisi, että kuluttajansuojalain 4 luvun soveltamisalaa laajennetaan siten, että tuomioistuin voisi arvioida koron ja luottokustannusten kohtuullisuutta näiden säännösten perusteella viran puolesta. Tällainen arvio olisi tehtävissä pitkälti luottokorkoa ja todellista vuosikorkoa koskevien tietojen perusteella. Menettely olisi epäilemättä tehokas ja siihen liittyvät säännökset olemassa. Normiston joustavuus mahdollistaisi myös puuttumisen kohtuuttomina pidettäviin tilanteisiin myös silloin, mikäli luottotuotteet kehittyvät ja niihin sisältyy uuden tyyppisiä ehtoja.

Muut huomiot

Mahdolliset huomionne muista arviomuistiossa esille tuoduista kysymyksistä / pikaluotoista yleisemmin:

Arviomuistion mukaiselle uudistushankkeelle on olemassa selvä tarve. Aikaisemmat mm. korkokattoon liittyvät lainsäädäntöhankkeet eivät ole olleet riittäviä kulutusluottoihin liittyvien ongelmien poistamiseksi. Siksi on toivottavaa, että hanke toteutuisi ensitilassa.

Nuotto Antero
Pirkanmaan käräjäoikeus